

SAMMENSLUTNINGEN OG NORGE

av

OLAV GUTTORM MYKLEBUST

Med «sammenslutningen» sikter vi — som enhver som følger med i verdensmisjonen og den ekumeniske bevegelse straks vil forstå — til arbeidet for integrering av Det internasjonale misjonsråd (IMR) i Kirkenes Verdensråd (KVR).

Som kjent har Norsk Misjonsråd (NMR) gått *mot* sammenslutning. Dette standpunkt, som selvsagt er et resultat av alvorlige overveielser, respekterer vi alle. Men det er flere av oss som har hatt med dette spørsmål å gjøre, som har et annet syn. Det er å ønske at vi kan få en saklig debatt om emnet, og dette tidsskrift skulle være det rette forum for en slik meningsutveksling.

Min personlige stilling til spørsmålet om sammenslutning av IMR og KVR har jeg flere ganger gjort rede for i NMR, hvor jeg har vært med i en årrekke (i de senere år som konsultativt medlem i egenskap av leder av Egede Instituttet). Hva jeg har savnet mest i den «norske» behandling av saken, er en dypere forståelse av *bakgrunnen* for den, av *sammenhengen* den står i. Men mer om dette nedenfor.

De motiver som har vært bestemmende for NMR, slik rådet selv har gitt uttrykk for dem i skriv til IMR, og slik dets formann, generalsekretær Tormod Vågen, har kommentert dette skriv (jfr. NOTM 1959 s. 65ff), er følgende: 1. Basis og bredden i KVR, 2. faren for maktkonsentrasjon, 3. betydningen av den lokale enhet (vis-à-vis den «ekumeniske»).

Etter mitt syn kan ingen av disse argumenter sies å være avgjørende. At f. eks. samfunnet mellom kristne slik det virkeliggjøres i det lokale samarbeid «ifølge Guds ord og kristelig erfaring» er «av ganske annerledes avgjørende betydning enn

alle internasjonale sammenslutninger sammenlagt», er en sats som nok mange ikke uten videre kan underskrive. Går det virkelig an, og er det kristelig berettiget, å skjelve så skarpt som det her gjøres, mellom en kristen enhet på det lokale plan og en kristen enhet på det «ekumeniske» (internasjonale) plan, enn si å foreta en vurdering av disse to former, en vurdering som i dette tilfelle innebærer en godkjennelse av den første på bekostning av den siste? Er ikke det fellesskap Den Hellige Ånd skaper mellom kristne både lokalt og universelt? Er det virkelig slik at den internasjonale sammenheng, f. eks. gjennom en sammenslutning mellom KVR og IMR, nødvendigvis må sprengre den lokale enhet? Selv kan jeg ikke se det slik.

Frykten for «maktkonsentrasjon» kan jeg bedre forstå. Men uttrykket er misvisende, og også lite heldig av psykologiske grunner. Enhver organisasjon av større format representerer en fare i retning av «makt» — på det kristelige område ikke mindre enn på det profane, på det konfesjonelle område ikke mindre enn på det ekumeniske, på det nasjonale område ikke mindre enn på det internasjonale. Vil man si at denne fare er størst hvor det — som i dette tilfelle — dreier seg om en verdensorganisasjon, er tre ting å si: 1. at også Det lutherske verdensforbund (LVF) er en verdensorganisasjon, og en meget sterk verdensorganisasjon, — men de norske lutherske misjoner har allikevel mannjevnt sluttet opp om det; 2. at innen verdensorganisasjonen IMR, hvor Norge har vært med fra begynnelsen av (1921), har vi ikke hatt grunn til å frykte noen «maktkonsentrasjon»; og 3. at — og dette er det springende punkt — KVR, i likhet med IMR, *er bare et råd*. KVR kan, ifølge sitt formål og sine grunnregler, ikke gripe bestemmende inn i medlemskirkenes liv og arbeid.

Det kan tilføyes at de ressurser, det organisasjonsapparat og det personell KVR rår over, er meget beskjedent og vil forbli meget beskjedent selv etter en sammenslutning med IMR. KVR har et årsbudsjett på ca. 500 000 dollar. Der er mange enkeltmenigheter og mange enkeltorganisasjoner som har et tilsvarende eller endog større budsjett. Hos oss har både Det

norske misjonsselskap og Norsk Luthersk Misjonssamband et betydelig større budsjett. En konfesjonell verdensorganisasjon som LVF er med sitt budsjett på 250 000 dollar forholdsvis langt «sterkere» enn KVR. Og dog er det i forbindelse med *denne* verdensorganisasjon fra norsk side ikke gitt uttrykk for noen frykt for «maktkonsentrasjon».

I likhet med KVR som helhet vil også den planlagte «kommissjon for verdensmisjon og evangelisering» innen rådet ha til oppgave å *tjene* kirkene, å *hjelpe* dem til bedre å utføre det oppdrag Gud har gitt dem. Kommissjonens mål, heter det i de foreslåtte grunnregler, skal være «å fremme forkynnelsen av evangeliet om Jesus Kristus for alle mennesker, så de kan tro på ham og bli frelst». Og dens oppgaver skal bl. a. være: å holde fram for kirkene nødvendigheten av uavlatelig bønn for det kristne misjonsarbeid, å minne kirkene om den ufullførte evangeliseringsoppgave, å vekke kirkene til større og mer helhjertet innsats for misjonen, å fremme studiet av det bibelske og teologiske grunnlag for misjonen og av andre spørsmål som angår utbredelsen av kristendommen i verden, og å styrke samarbeidet mellom de forskjellige kirker, råd osv. når det gjelder verdensevangelisering.

Men hva så med KVR's «basis og bredde»? For mange, kanskje de fleste, har vel dette argument vært avgjørende. Det er en kjensgjerning at flere norske misjonsledere ikke har kristelig tillit til KVR. Rådets bekjennelsesgrunnlag er svakt og usikkert, hevdes det. Men er det så? Her som ellers må en organisasjon bedømmes ut fra hva den selv uttrykkelig hevder at den står for. Og da sier basisparagrafen med umisforståelige ord at KVR er et fellesskap av kirker som bygger på den gamle, grunnkristelige og felleskristelige tro på Jesus Kristus som Gud og Frelser (jfr. Mat. 16:16ff). Når bekjennelsesgrunnlaget ikke er nærmere utformet, er det dels fordi det her ikke er spørsmål om en kirkedannelse (hvor det konfesjonelle selvsagt må innta en langt større plass), dels fordi flere kirker av prinsipp ønsker å være forpliktet direkte på Bibelen og bare på den.

Med hensyn til KVR's «basis» er det ikke helt klart hvilken

plass og funksjon denne bør ha i et råd av kirker. At den ikke kan betraktes som bekjennelse i egentlig forstand, er vel alle enige om. Å formulere og vedta en bekjennelse (altså i egentlig forstand) er en oppgave for den enkelte kirke, og en slik bekjennelse må — som sagt — være langt mer utførlig enn tilfelle er her. Men hvordan er så «basis» å forstå? Som en beskrivelse av hva en kristen kirke er? Eller som det dogmatiske minimum man må kreve som vilkår for medlemskap?

Når det har gått noe tregt med f. eks. Den norske kirkes forslag om tilføyelse av ordene «i samsvar med Den hellige skrift» (som nærmere bestemmelse til bekjennelsen til Kristus som Gud og Frelser), henger det nettopp sammen med dette forhold. En nærmere undersøkelse av spørsmålet om hvordan «basis» fikk den form den har, vil for øvrig vise at den inneholder meget mer enn man vanligvis tillegger den. I den orientering om basis som erkebiskop Temple har gitt (i de dokumenter som ble fremlagt på KVR's konstituerende hovedforsamling, Amsterdam 1948), gjør han det klart at det med «Gud» siktes uttrykkelig til inkarnasjonen og med «Frelser» uttrykkelig til forsoningen. I denne forbindelse vil vi også nevne det vedtak om basis som KVR's annen hovedforsamling (Evanston 1954) gjorde, og hvor det bl. a. heter at KVR består av kirker som bekjenner Herren Jesus Kristus «som den annen person i treenigheten».

Ved siden av Den norske kirke har også andre medlemskirker satt frem forslag til — eller ytret ønske om — «forbedring» av basisparagrafen, bl. a. de ortodokse kirker som ser det som en svakhet at formuleringen er kristologisk (tro på Kristus som Gud og Frelser), ikke trinitarisk (tro på den treenige Gud). En særskilt komité har i de siste år behandlet basis-spørsmålet, og den uttalelse den har avgitt, må sies å være meget «positiv». KVR, heter det i den utvidede form basis her har fått, «er et fellesskap av kirker som i samsvar med Den hellige skrift bekjenner vår Herre Jesus Kristus som Guds Sønn som ble menneske for å frelse oss, som åpenbarte Faderen for oss, og som Den Hellige Ånd vitner om, idet han veileder oss til hele sannheten».

Spørsmålet er bare om ikke basis i denne form blir ensbetydende med en bekjennelse. Enkelte ser det slik, og har derfor betenkeligheter med å akseptere den (til tross for at de som kirker helt og fullt gir sin tilslutning til det som sies). For å få full klarhet i saken, besluttet sentralkomiteen i KVR enstemmig på sitt møte i Rhodos i sommer å oversende både Den norske kirkes forslag og vedtaket fra den nevnte underkomité til spesialavdelingen innen KVR for spørsmål som angår tro og kirkeordning (Faith and Order) med anmodning om å avgi en nærmere uttalelse. (KVR's basis er overtatt fra *bevegelsen* «Faith and Order», som gjennom sammenslutning med bevegelsen «Life and Work» ble til KVR.) Sentralkomiteen vil underrette medlemskirkenes om saken, og i en rapport til KVR's tredje hovedforsamling (1961) gjøre rede for det studiearbeid som er utført og de drøftelser som har funnet sted angående basisparagrafen. Sentralkomiteen har gjort det klart at den anser de foreslåtte forandringer å være i full overensstemmelse med medlemskirkenes tro.

Så langt «basis». Hva om «bredden»? Når det hevdes at KVR blir mer og mer liberalt, uttalte generalsekretær dr. Fridtjov Birkeli, tidligere leder av LVF's avdeling for verdensmisjon i Genève, i et intervju med Vår Kirke i fjor (1958 nr. 6), «da kan jeg ikke være enig . . . Tendensen innenfor den ekumeniske bevegelse synes snarere å gå i positiv retning. På konferansene samles man ofte til bibelstudium, og spørsmålet 'Hva sier Guds Ord?' er atter og atter det forpliktende spørsmål under alle forhandlinger, også i Genève.» «Jeg er redd for talen om at vi bør trekke oss ut av det ekumeniske arbeid, ja, jeg tror det ville bety en ulykke for dette arbeid om de lutherske kirker med sin sentrale kristne forkynnelse, trakk seg tilbake.»

Ut fra det syn som er skissert ovenfor, foreslo jeg, som medlem av den tremannskomiteé NMR i 1957 ga i oppdrag å utarbeide et utkast til svar på IMR's skriv om sammenslutning, at man i stedet for de grunner som er referert ovenfor, skulle anføre som argumenter for at vi fant det vanskelig å gå med på integrering, dels den historiske tradisjon de fleste norske

misjoner står i (selvstendige misjonsselskaper vis-à-vis den offisielle kirke), dels en viss frykt for at misjonen ikke lenger skulle bli den *centrale* oppgave den har vært (IMR *bare* misjon, KVR *flere* oppgaver). Det er min overbevisning at vi ville ha handlet riktigere og stått sterkere om vi hadde gått denne vei.

I denne forbindelse vil jeg gjerne nevne noe om den dypere forståelse for «bakgrunnen» for sammenslutningen, for «sammenhengen» den står i, som jeg har savnet i behandlingen av denne sak hos oss (jfr. ovenfor). Jeg sikter til flere ting.

1. La meg først nevne den kjensgjerning at det i løpet av de siste 10-12 år er etablert et intimt arbeidsfelleskap mellom IMR og KVR. De to verdensorganisasjoner står ikke bare i «forbindelse» (in association) med hverandre, men en virkelig samordning av virksomheten har funnet sted, bl. a. gjennom slike fellesorganer som Joint Committee, The Commission of the Churches on International Affairs og The East Asia Secretariat (nå avløst av The East Asia Christian Conference) samt Department of Missionary Studies, en egen avdeling innenfor KVR's Division of Studies.

2. Når samarbeidet er blitt så omfattende som det er, skyldes dette at IMR og KVR helt naturlig griper over i hverandre. Det er karakteristisk at lederne i de to verdensorganisasjoner i stor utstrekning er de samme, likeså at de tidsskrifter de utgir, i stor utstrekning bærer det samme preg, dvs. at de begge er *både* misjonstidsskrifter og ekumeniske tidsskrifter. (Det samme gjelder for øvrig — og også dette er symptomatisk for situasjonen vi står i i dag — en *konfesjonell* verdensorganisasjon som LVF, som er og vil være både en fellesnevner for de lutherske kirker og misjoner i alle verdensdeler, og en tjener for den ekumeniske bevegelse, et sikte som klart avspeiler seg i organisasjonens organ: Lutherische Rundschau/Lutheran World.)

3. En viktig grunn er videre den store, nye kjensgjerning i våre dagers verdensmisjon: de selvstendige, stedegne kirker i Asia, Afrika og Latin-Amerika, kirker som ønsker å ha kontakt med kirkene i Vesten *gjennom et samarbeid på like fot med disse*. Av de såkalte unge kirker er det særlig kirkene i Asia

som har hevdet at de ønsker å stå tilsluttet KVR (ikke IMR!), men også kirkene i Afrika vil, etter hvert som selvstendigjøringen skrider fram, innta det samme standpunkt. Foruten nasjonale spiller også psykologiske faktorer inn her. De unge kirker føler seg mer frie og tilfredse i et fellesskap av kirker hvor de har status som «søsterkirker» enn i et fellesskap av misjoner hvor de føler de bare har rang av «datterkirker».

4. Nok en faktor som i høy grad har fremmet et nærmere samarbeid mellom KVR og IMR er den aksentuering av misjonen som en integrerende del av det kristne budskap og av kirkens liv og arbeid som er et slikt markant trekk i tidens teologi og kirkeliv. Det sier seg selv at hvor det syn bryter gjennom at misjon er ett med evangeliet, eller som vi også kunne si det: at misjon og kirke ikke er selvstendige, men identiske størrelser, må de organisasjoner som er opprettet for å fremme fellesskapet henholdsvis mellom kirkene og mellom misjonene føle et stadig sterkere behov for samarbeid, ja for sammenslutning. Personlig kan jeg godt forstå lederne i KVR når de gir uttrykk for sin beklagelse over at rådet er avskåret fra å gi uttrykk for misjonsdimensjonen i kirkens liv slik det ønsker det og ser det riktig å gjøre det, fordi denne ivaretas av en særskilt organisasjon.

5. Det er en kjensgjerning at langt de fleste misjoner i verden i dag hører til «kirketypen», ikke til «selskapstypen». Med «kirkemisjon» forstår vi en misjon som drives som en av kirkens ordinære funksjoner gjennom kirkens egne organer. Hvor denne arbeidsform praktiseres, finner man det dobbelte medlemskap — henholdsvis i KVR (som kirke) og i IMR (som misjon) — både unaturlig og unødvendig. Vi må forsøke å forstå de kirker og misjoner som tilhører en helt annen tradisjon enn den vi selv er en frukt av og står i. For øvrig ser vi jo at selv kontinentale land — som Tyskland og Danmark — går inn for sammenslutning, — et vitnesbyrd om at selv i et miljø hvor misjonen i over hundre år er blitt drevet gjennom frie selskaper, har i dag tanken om den dype, ubrytelige enhet av kirke og misjon en egen gjennomslagskraft.

6. Når det gjelder det norske standpunkt i spørsmålet om sammenslutning, er det — forekommer det meg — underlig å begrunne dette bl. a. med at bekjennelsesgrunnlaget (dvs. troen på Kristus som Gud og Frelser) er ufullstendig og utilfredsstillende, all den stund vi i snart 40 år har stått tilsluttet IMR som aldri har hatt en dogmatisk basis for sin virksomhet. Videre er å si at motiveringen for det norske nei er et misjones mistillitsvotum til en organisasjon som de kirker — i første rekke Den norske kirke, men også Metodistkirken — disse misjoner tilhører, har gitt sin fulle støtte i og med at de har søkt om medlemskap i denne organisasjon og nå i flere år har tatt aktiv del i dens virksomhet. Vil man si, som det merkelig nok er blitt sagt, at Den norske kirkes medlemskap i KVR ikke kan tas alvorlig, fordi det bare er bispekollegiet og Kirkedepartementet som har meldt kirken inn, så må det svares: 1. at Den norske kirke ikke har andre sentrale organer enn de nevnte, 2. at biskopene umiddelbart etter det møtet — høsten 1946 — der de enstemmig vedtok å melde kirken inn, sendte et hyrdebrev til menighetene og prestene hvor de utførlig gjorde rede for saken, og 3. at det var de samme instanser som også meldte kirken inn i LVF (uten at realiteten av *dette* medlemskap er blitt anfektet).

På konferansen i Ghana uttalte 58 seg for og 7 mot sammenslutning. Møtets vedtak i denne sak — se NOTM 1958 s. 182f, jfr. s. 6ff — har siden vært til behandling i de forskjellige nasjonale og regionale råd. Av disse råd — altså tilsluttet IMR, i alt 38 — har hittil 22 stemt for sammenslutning og 3 mot. De 3 er Norge, Belgia og Brasil. Det kristne råd i Kongo har i protest meldt seg ut av IMR. Det må her gjøres oppmerksom på at det ikke er de stedegne *kirker*, men de vesterlandske *misjoner* som har tatt denne avgjørelse. Misjonene har hittil helt og fullt hatt hånd om Det kristne råd i Kongo. (Det kan tilføyes at mens Kongo har meldt seg ut av IMR, har Madagaskar meldt seg inn i rådet. Dette teller altså fortsatt 38 medlemsråd.)

Av de 173 kirker som er tilsluttet KVR, har hittil 47 uttalt

seg for sammenslutning og 2 mot. De 2 er Den reformerte kirke i Frankrike og Irlands anglikanske kirke. De ortodokse kirker har til dels gått sterkt mot integrering ut fra det synspunkt at KVR på denne måten kan forandre karakter og bli noe annet enn det det hittil har vært: et fellesskap av *kirker*.

Vi tar neppe feil når vi sier at bak det standpunkt NMR har tatt i denne sak, ligger et bestemt kirke- og misjonssyn, nemlig det syn at kirken er de vakte, og at det er disse og bare disse som kan og skal drive misjon (se NOTM 1959 s. 67, jfr. s. 65). Men svarer dette til de faktiske forhold? Vil ikke f. eks. Det norske misjonsselskap være et organ for misjonsinteressen og misjonsaktiviteten både blant «kristenfolket» og «kirkefolket» (for å bruke en typisk norsk uttrykksmåte)? Er ikke misjonen en funksjon av *hele* kirken, av *hele* menigheten? Hvilket slett ikke betyr at «misjonsvennene» skal forsvinne, men tvert imot at de skal mangfoldiggjøre seg!

Det er å håpe at det vil være mulig for NMR å ta opp spørsmålet om sammenslutning til ny overveielse. Det er så meget større grunn til å gjøre dette som planen ennå er under utformning. Ifølge det forslag til grunnregler for «kommisjonen for verdensmisjon og evangelisering» som nå foreligger (det opprinnelige utkast er blitt til dels betydelig omarbeidet siden møtet i Ghana 1957—58), vil alle medlemsråd innen IMR, hvis og når sammenslutningen finner sted, bli betraktet som tilsluttet kommisjonen. Skulle et råd ikke ønske en slik tilslutning, får det konsultativ status, blir et såkalt «council in consultation». Råd av sistnevnte kategori har ingen økonomiske forpliktelser, men heller ikke stemmerett eller ansvar for de vedtak som blir gjort.

Det ville være en ulykke for norsk misjonsvirksomhet om den skulle bli isolert, om den skulle miste kontakten med den evangeliske verdensmisjon som den er en del av, — en kontakt som i dagens situasjon er viktigere enn noensinne.

3. oktober 1959.